

alsidig problembelysning. Journalisterne kommer dog ikke til orde i form af partsindlæg, deres interesser varetages af trediepart. Det er dog næppe hovedårsagen (om overhovedet en medvirkende) til, at begejstringen ikke stiger, efterhånden som læsningen skrider frem. Tværtimod er problemet nærmere, at bogen som helhed er præget af diskussion omkring velkendte standpunkter, og energien er lagt i at cementere argumentationerne herfor, fremfor at tænke nye ideer og medtænke fremtidens udviklingsperspektiv. Det virker, som om magtkampen inden for murene ufortrødent fortsætter, mens fundamentet smuldrer!

Niels Andrén og Erik Reske Nielsen (red.), *Medier og Politik*, Kbh.:
 Nordisk Ministerråd, 1982. 248 s.

Anmeldt af: Carsten Y. Hansen, Medieforsker ved DR's TV-SYD.

I anledning af at Nordisk Journalistkursus i Århus har rundet de 25 år, er der blevet besørget et passende jubilæumsskrift. Titlen på publikationen skal tages for pålydende. Artiklerne handler om medier, dvs. overvejende om dagspressen, og om politik i medierne. Dertil kommer lidt om mediepolitik, men bag disse emner spørger det overordnede tema: journalistikkens og journalistrollens udvikling i de forløbne 25 år. Temaet belyses gennem 18 artikler, der overvejende er skrevet i aviskronikkens essayistiske stil. På den ene side er der en række artikler, der beskæftiger sig med udviklingen i dækningen af politikken i medierne, på den anden side en række artikler, der handler om, hvorledes forskellige politiske emneområder behandles. Dertil kommer tre artikler om den fremtidige medieudvikling og specielt pressens rolle heri.

Når man sætter en række førende medie(-)kulturpersonligheder til at belyse mediernes samfundsmæssige funktion, eller skal man sige funktion for det politiske liv gennem 25 år, får man artikler af vekslende dybde og kvalitet og med forskellige perspektiver. Der er artikler præget af den korte eftertanke midt i strømmen af fremad- og formålsrettede aktiviteter. Der er også artikler, der bygger på den lange erfaring og det lange sigt. På en anden led er der artikler, der belyser emnet ud fra umiddelbare, pragmatiske eller anekdotiske indfald. En god håndfuld søger den mere systematiske, begrebsliggørende fremgangsmåde.

Bogen har et nordisk perspektiv, hvilket afspejles i redigeringen og forfattervalget. Ja, det vil sige, skandinavisk er mere korrekt, for der er nu kun fundet plads til en enkelt islænding og finne, når man ikke tæller den islandske præsident, der har medgivet bogen sin jubilæumshilsen, med.

Grupperet under overskriften "Medierne og den politiske magt" findes artikler om, hvorledes forholdet har været mellem den politiske magtudøvelse og den politiske journalistik siden 1950'erne.

Uffe Ellemann-Jensen skriver om pressens sensationstrang, politikernes 'markedsføringsbehov' og -strategier, samt den cocktail, der fremkommer, når disse ingredienser mixes: udviklingen af sekunddemokratiet og drabet på nuancerne i den politiske debat. Göran von Bonsdorff skriver om den finske presses udvikling i spændingsfelterne: sprog-, klasse- og øst/vest modsætningerne. Einar Ágústsson skriver om pressens stigende betydning for den politiske beslutningsproces på Island. Arve Solstad opridser et billede af den norske pressestrukturs stærkt konserverede træk, hvor der imidlertid skimtes en begyndende opløsning af den klassiske journalistik med indførelse af de basale kendemærker på en kommerciel journalistik. Iver Ivre giver i en videnskabelig funderet artikel en bredere diskussion af ikke blot pressens men i stigende grad tv's rolle for den politiske beslutningsproces i Sverige.

Tv's og tokanalsystemets fremvækst tilskrives en væsentlig betydning for sidste-øjeblikks-sagsbestemte partivalg og (som hypotese) for en stigende mistillid til det politiske system i det hele taget.

Under overskriften "Medierne og politiske emneområder" er der artikler om nordisk samarbejde, økonomisk politik, videnskabsjournalistik, kulturpolitik, sikkerhedspolitik, u-landspolitik, indvandrerpolitik og ligestillingspørgsmål. Her er lidt for enhver smag. Lige fra Victor Andersens anekdotiske skildring af historierne bag nogle af de skelsættende økonomisk-politiske nyheder til Knud Vilbys, i påfaldende kontrast til det øvrige udvalg, moralsk oprigtige kritik af pressens 'ansvarsfrie' behandling af hele udviklingsbistandsproblematikken, hvor man groft forsømmer den generelle information, og kun informerer om det bizarre: ulandsbistandens fiaskoer.

Hermed er vi fremme ved et gennemgående og skjult tema i adskillige af artiklerne: kritikken af journalisternes kunnen og af journalistikkens kvalitet. Det er en kritik, der retter sig imod, at journalisternes tidsperspektiv er for kort, at journalisterne nok er blevet bedre til at formidle, men til gengæld ved for lidt om, hvad det er de formidler. Det er en kritik af en presse, der i sin iver efter at formidle og nå ud til læseren har druknet sig i enkeltsager og tabt helhedsperspektivet. I stedet for at informere om samfundet laver man sensationer på detaljer og til tider proportionsløse regelbrud. Denne problematik indgår i den principielt mest

interessante artikel i udvalget, Gunnar Thorlund Jepsens "Medierne, eksperterne og det politiske system", der er placeret under overskriften "Medierne og demokratiet". Thorlund Jepsen skitserer en politisk kommunikationsproces bestående af fire parter: Vælgere, Beslutningstagere, Medierne og 'Ekspertisen'. Efter Thorlund Jepsens mening er det kun kommunikationen mellem medierne og beslutningstagerne, der er tilstrækkelig, mens den er utilstrækkelig mellem disse og de øvrige parter. Med ekspertisen mener Thorlund Jepsen "al relevant information om samfundsforhold og -sammenhænge" (s. 113), hvilket vælgerne ikke får. I stedet får de lov til at iagttage "en udveksling af nyheder og anden information om samfundsmæssige anliggender frem og tilbage mellem politikere og aviser, radio og andre kommunikationskanaler" (ibid.). Medierne interesserer sig mest for de politiske sensationer, og politikerne bruger medierne til at 'plante' nyheder og historier og til at markere sig igennem. Denne ufuldstændige kommunikation fører så til en proces, hvor "både vælgerne og politikerne bliver navlebeskuende og fremmedgjorte, og kommunikationen bliver helt primitiv og fordummende" (s. 114). Voila, vi er fremme ved sagspolitikken og marginalvælgeren, den politiske kontinuitets svøbe.

Det interessante ved argumentationen er ikke synspunktets originalitet. For det er ikke nyt. Man kan finde ansatsen i Lazavsfeld og Mertons artikel om massemediernes narkotiserende dysfunktion. Synspunktet fremførtes af Habermas i Borgerlig Offentlighed, og f.eks. i Goye Tuchman's Making The News. Nej, det interessante er at massemedierne - hos politologerne - får skylden for det politiske systems dysfunktionalitet.

Thorlund Jepsen nævner nogle eksempler på, hvad der er galt. Når der stilles krav om yderligere offentlig service på den ene side, når der klages over skatternes størrelse på den anden, så har vælgerne ingen viden om relationen mellem disse forhold. Vælgerne har med andre ord en partikularistisk samfundsforståelse. At sikre den helhedsbetonede samfundsforståelse kan ikke overlades til politikerne, men må være pressens sag. Thorlund Jepsen må dog henholde sig til en idealisme, når han skal forklare, hvordan den uforvrængede, informationsrelevante viden hives ud af f.eks. det statslige bureaukrati. Som en anden idealisme stilles kravet om at medierne skal gøres uafhængige af politiske - og af profitinteresser. Begrebet 'idealisme' skal ikke opfattes negativt, det dækker blot over at forfatteren ikke

anviser midler, hvormed målet kan opnås. Hvis, siger Thorlund Jepsen afslutningsvis, medierne ikke bliver informerede "vil det parlamentariske demokrati være afløst af et ekspertstyret teknokrati i løbet af nogle år. I dette teknokrati vil journalistikken være en afdeling af den underholdningsindustri, hvis fornemste opgave vil være at holde befolkningen nede i sløvhed og apati. Lad det aldrig komme dertil" (124 f.)

Når man står i den situation, at man har på fornemmelsen at der råder en journalistisk kvalitetssænkning, på trods af 'Watergateideologiens' udbredelse, på trods af en stigende professionel selvbevidsthed hos journalisterne, så er fornemmelsen på den anden side svær at dokumentere, og skylden er ikke journalisternes. Da en sådan udvikling sker gradvist og glidende, kræver det en stort anlagt forskning at påvise denne udvikling, og her er det et problem, at den offentlige nyhedsformidling kun delvis er gemt og slet ikke tilgængelig. Og skylden? Ja, man kan vel sige, at den stærke professionalisering journalistikken har undergået de sidste 8-10 år dels har været en nødvendig beskyttelse mod den journalist-hetz, der har været ført, dels har været en underlæggen sig det forhold, at magten over informationen befinder sig uden for medierne selv!

Udover Thorlund Jepsens imperativiske overvejelser over mediernes rolle i fremtidens samfund, så indeholder antologien også nogle artikler, der reflekterer mediernes mulige fremtid og vilkårene for deres udvikling. Håkan Unsgaard skitserer udviklingen frem mod de offentlig-retslige mediers aktuelle økonomisk-politiske krise, og peger forsigtigt på den fremtidige udvikling: det monopoliserede tv-udbuds øgede fragmentarisering. Niels Thomsen reflekterer på den anden side dagspressens fremtid og formulerer dens overlevelsesmulighed i form af specialaviser for afgrænsede målgrupper. Sidst i bogen optræder H.P. Clausen. Med oratorisk snilde skitserer han den danske Mediekommisions arbejdsfelter og problemstillinger, så handledueligheden stadig er intakt, når de helt anderledes håndfaste kræfter sættes i spil i beslutningsprocessen i Mediekommisionen.

Som sagt er jubilæumsskriftet en blandet oplevelse, men ikke uinteressant, omend jeg nok kunne have ønsket at en mere konsekvent problembelysning havde fået prioritet frem for det repræsentative emneudvalg. Det kan imidlertid næppe undgås, når der redigeres med skyldig reverens til anledningen og bidragyderne.

Else Jensen og Madeleine Kleberg: Kvinnors roll i TV-nyheter och underhållningsprogram. En dansk og svensk undersökning om massmedia och jämställdhet. Stockholm 1982, Nord publikation. 175 s. Kan købes gennem Direktoratet for Statens indkøb

Anmeldt af: Elsebeth Korsgaard, adjunkt ved Viborg Forberedelseskursus

Nærværende rapport om kvinders rolle i TV-nyheder og underholdningsprogrammer i dansk og svensk TV er blevet iværksat af Nordisk Ministerråd. Undersøgelsen er lavet af to kvindelige medieforskere, Madeleine Kleberg fra Sverige og Else Jensen fra Danmark.

Der er imidlertid tale om en kraftig beskåret undersøgelse i forhold til det oprindelige projekt, som omfattede "en undersøgelse af ligestillingsmæssige forhold inden for de offentligt ejede massemedier i Norden" (s. 13). Indsnævringen til kun at medtage to nordiske lande i undersøgelsen er iflg. rapporten foretaget af ressourcemæssige grunde. Det er beklageligt, idet mulighederne for at foretage egentlige sammenligninger de nordiske lande imellem hermed bortfalder. Man må netop formode, at en af hensigterne med at igangsætte projektet har været at sammenligne og vurdere kvindernes rolle i de offentlige medier i Norden m.h.p. at overføre erfaringer og ad denne vej skabe større grad af ligestilling i de enkelte lande.

Hensigten med undersøgelsen har fra de to forskeres side været at gå bag om det konserverende kvindebillede, som hver dag toner frem på TV-skærmen og "forsøge at indkredse nogle af de mere specifikke faktorer i produktionsprocessen, som danner grundlag for mediernes kvindebillede" (s. 13). Undersøgelsen kan betragtes som en slags aktionsforskning, idet ovennævnte målbeskrivelse udbygges til at omfatte "at forsøge at belyse nogle muligheder og betingelser for at øge den reelle ligestilling i programproduktionen". (s. 13)

Analysematerialet omfatter undersøgelse af programproduktioner, indholdsanalyser af programmer samt interviews med kvindelige medarbejdere. Kvinderne udspørges om deres egen oplevelse af produktionsforholdene og deres placering inden for disse rammer. Disse 'subjektive' forhold suppleres med 'objektive' faktorer, såsom antal